

ΕΘΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΪΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Δελτίο Στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

1. Όνομα

Με ποιο όνομα αναγνωρίζεται το Στοιχείο από την κοινότητα κληρονομιάς;

Στο πεδίο αυτό παρατίθεται η ονομασία που χρησιμοποιεί πιο συχνά η ίδια η κοινότητα κληρονομιάς, όταν τα μέλη της μιλούν μεταξύ τους για το Στοιχείο.

2. Άλλη/-ες ονομασία/-ες

Με ποιο/-α άλλο/-α όνομα/-ονόματα είναι γνωστό το Στοιχείο στα μέλη της κοινότητας κληρονομιάς, ή στο ευρύτερο κοινό, ή/και στη βιβλιογραφία;

3. Σύντομη Περιγραφή (έως 150 λέξεις)

Το πεδίο αυτό πρέπει να δίνει μια ευσύνοπτη και περιεκτική περιγραφή του Στοιχείου, ώστε κάποιος που δεν γνωρίζει τίποτε γι' αυτό να αντιληφθεί περί τίνος πρόκειται (ποια είναι τα πιο σημαντικά γνωρίσματά του, πού και πότε ασκείται κλπ.).

4. Πεδίο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (δυνατότητα περισσότερων της μιας επιλογών)

Σημειώστε σε ποιο/-α από τα παρακάτω πεδία εμπίπτει το Στοιχείο (μπορεί να εμπίπτει σε περισσότερα από ένα):

- ☐ προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις
- ☐ επιτελεστικές τέχνες (χορός, μουσική, τραγούδι, λαϊκό θέατρο κλπ)
- ☐ κοινωνικές πρακτικές-τελετουργίες-εορταστικές εκδηλώσεις
- ☐ γνώσεις και πρακτικές που αφορούν τη φύση και το σύμπαν

- τεχνογνωσία που συνδέεται με την παραδοσιακή χειροτεχνία
- άλλο*

*Στο πεδίο «άλλο» δίνεται η δυνατότητα στους/στις συντάκτες/-τριες των Δελτίων, σε περίπτωση που κρίνουν ότι το Στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς που περιγράφουν δεν εμπίπτει σε κανένα από τα υπόλοιπα προτεινόμενα πεδία, να αναφέρουν οι ίδιοι/-ες το πεδίο στο οποίο κατά την κρίση τους αυτό εμπίπτει (π.χ. παραδοσιακό παιχνίδι κ.ά.).

Προσοχή: Το ότι κάποια πολιτισμική έκφραση μπορεί να εμπίπτει σε ένα από τα παραπάνω πεδία δεν σημαίνει ότι αποτελεί Στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, ή παράδοση που μπορεί να εγγραφεί στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας. Απαραίτητες προϋποθέσεις γι' αυτό είναι α) να ασκείται σήμερα από μια κοινότητα κληρονομιάς και β) να τηρούνται απαρέγκλιτα οι [Δεοντολογικές Αρχές](#) για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, ιδίως ως προς την προαγωγή της ειρηνικής συνύπαρξης και του αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ κοινοτήτων της κληρονομιάς και ως προς την αποφυγή κακομεταχείρισης όλων των έμβιων όντων.

Παράδειγμα Α': η αναγνώριση των θεραπευτικών ιδιοτήτων ενός φυτού δεν κατατάσσει αυτή τη γνώση αυτομάτως στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά, παρά το ότι εμπίπτει στο πεδίο «γνώσεις και πρακτικές που αφορούν τη φύση και το σύμπαν».

Άυλη πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί η γνώση εφόσον:

α) είναι συνυφασμένη με πρακτικές μιας κοινότητας ή ομάδας ανθρώπων (όσο μικρή και αν είναι αυτή η ομάδα, ακόμη και αν πλέον ένα μόνο άτομο διαθέτει αυτή τη γνώση και ασκεί τις πρακτικές αυτές),

β) αυτή η κοινότητα ή ομάδα (ή και άτομο) θεωρεί ότι αυτές οι εθνοβοτανικές γνώσεις και πρακτικές συνιστούν μια πτυχή της κοινωνικής-πολιτισμικής ταυτότητάς της.

Παράδειγμα Β': Ένα έθιμο περιλαμβάνει τελετουργική σφαγή ζώου, σε δημόσιο χώρο και παρουσία όλων των μελών της κοινότητάς του (ανεξαρτήτως ηλικίας). Καθώς αυτό καθιστά τη βία της σφαγής δημόσια εικόνα, δεν μπορεί να περιληφθεί στα Στοιχεία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, για λόγους που έχουν να κάνουν με την απαίτηση για καλή μεταχείριση όλων των έμβιων όντων.

5. Περιοχή/-ές όπου ασκείται το Στοιχείο

Στο πεδίο αυτό παρακαλούμε να σημειωθεί η περιοχή όπου ασκείται το Στοιχείο.

Περιφέρεια (επιλογή από λίστα)

Περιφερειακή Ενότητα(επιλογή από λίστα)

Δήμος/Τοπική Κοινότητα/Οικισμός (εισαγωγή κειμένου)

Παραδείγματα:

1. Το Πανηγύρι του Αγιώρη στη Νεστάνη που πραγματοποιείται στην κοινότητα Νεστάνης Αρκαδίας θα συμπληρωθεί ως εξής:

Περιφέρεια: Πελοποννήσου

Περιφερειακή Ενότητα: Αρκαδίας

Δήμος/Τοπική Κοινότητα/Οικισμός*: Κοινότητα Νεστάνης, της Δημοτικής Ενότητας Μαντινείας, του Δήμου Τρίπολης.

*Στο πεδίο αυτό μπορεί να σημειωθούν και άλλες περιοχές όπου πιθανόν ασκείται το ίδιο Στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

2. Αν το προτεινόμενο Στοιχείο αφορά όλη την Ελλάδα, όπως για παράδειγμα η Μεσογειακή Διατροφή, το Ρεμπέτικο κ.ά. τότε το συγκεκριμένο πεδίο παραμένει κενό.

6. Λέξεις - Κλειδιά

Οι λέξεις-κλειδιά εξοικειώνουν τον χρήστη με το Στοιχείο και τον διευκολύνουν να αναζητήσει περαιτέρω πληροφορίες στη βιβλιογραφία και στο διαδίκτυο. Ο κατάλογος λέξεων-κλειδιών δεν μπορεί να είναι εξαντλητικός.

Οι λέξεις - κλειδιά διευκολύνουν τους/τις ενδιαφερόμενους/-ες:

1. Να αναζητήσουν περισσότερες πληροφορίες για το Στοιχείο στη βιβλιογραφία ή σε άλλες πηγές.
2. Να δημιουργήσουν το δικό τους μονοπάτι περιήγησης στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας. Για παράδειγμα, να αναζητήσουν άλλα Στοιχεία άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς που τελούνται στην ίδια περιοχή ή εμπίπτουν στο ίδιο πεδίο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, π.χ. χειροτεχνίες.

Για παράδειγμα, για την εγγραφή του Στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς με τίτλο «Μωμοέρια. Ένα Έθιμο του Δωδεκαημέρου» ως λέξεις- κλειδιά παρατίθενται οι εξής: Κοζάνη, Ματσούκα, Πόντιοι, ποντιακά δρώμενα, μασκοφόροι, νέο έτος, ευετηρικά δρώμενα, τελετουργίες, λαϊκό θέατρο, Δωδεκαήμερο, χορός, τραγούδι, μεταμφιέσεις κ.ά.

7. Ποια είναι η κοινότητα κληρονομιάς του Στοιχείου; (έως 150 λέξεις)

Στο πεδίο αυτό παρατίθενται οι πληροφορίες για την κοινότητα κληρονομιάς του Στοιχείου.

Κοινότητα Κληρονομιάς ενός Στοιχείου μπορεί να είναι, για παράδειγμα, μια κοινότητα η οποία τελεί ένα έθιμο, ασκεί μια τέχνη κλπ., μεμονωμένα πρόσωπα που κατέχουν μια γνώση ή/και ασκούν μια πρακτική κλπ. Σε ορισμένες περιπτώσεις η κοινότητα κληρονομιάς μπορεί να αποτελείται ακόμη και από ένα μόνο πρόσωπο. **Επισημαίνεται ότι δεν υφίσταται Στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς χωρίς μια κοινότητα**, μεγάλη ή μικρή, με θεσμική μορφή ή άτυπη, που αναγνωρίζει ότι το Στοιχείο συνιστά σημαντική όψη της ταυτότητάς της και ενδιαφέρεται να το διαφυλάξει για τις επόμενες γενιές.

Την κοινότητα κληρονομιάς του Στοιχείου συναποτελούν όλοι/-ες όσοι/-ες:

- α) συμμετέχουν με οποιονδήποτε τρόπο στην άσκηση του Στοιχείου,
- β) αναγνωρίζουν τη σημασία του για την ατομική και συλλογική τους ταυτότητα,
- γ) αναγνωρίζουν την ανάγκη να διαφυλαχθεί το Στοιχείο και δραστηριοποιούνται (με οποιοδήποτε τρόπο) για την ανάδειξη και τη μετάδοσή του στις επόμενες γενιές.

Για παράδειγμα, ένας σύλλογος μπορεί να διοργανώνει ένα δρώμενο. Όμως κοινότητα κληρονομιάς δεν αποτελούν μόνο τα μέλη του συλλόγου, αλλά και όλοι/-ες όσοι/-ες συμμετέχουν σε αυτό, όσοι/-ες αναγνωρίζουν τη σημασία του δρώμενου για την ταυτότητά τους και δραστηριοποιούνται για να διαφυλαχθεί και να μεταδοθεί το Στοιχείο στις νεότερες γενιές. Σημειώνεται ότι είναι δυνατόν την κοινότητα κληρονομιάς να αποτελεί ένα μόνο πρόσωπο, για παράδειγμα, ο τελευταίος που κατέχει μια παραδοσιακή πρακτική.

Τηρώντας πάντοτε το όριο λέξεων που τίθεται, εδώ είναι δυνατόν να αναφερθούν επιπλέον πληροφορίες για τη συγκρότηση της κοινότητας κληρονομιάς.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Τα μέλη της κοινότητας κληρονομιάς που θα αναφερθούν στο παρόν πεδίο θεωρούνται Φορείς Υποβολής της Δήλωσης που μπορεί να οδηγήσει στην εγγραφή του Στοιχείου στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας. Στο επόμενο πεδίο, «Φορέας/Φορείς Υποβολής», θα πρέπει να συμπληρωθούν τα στοιχεία επικοινωνίας τους, προκειμένου να είναι δυνατή η παροχή επιπλέον πληροφοριών για το Στοιχείο.

Σημειώνεται ότι δεν είναι επιθυμητό (και σε πολλές περιπτώσεις ούτε εφικτό) να αναγραφούν εξαντλητικά όλα τα ονόματα των μελών της κοινότητας κληρονομιάς. Εδώ παρακαλούμε να αναγραφούν όνομα-ονόματα μέλους-μελών που μπορεί να δώσουν περαιτέρω πληροφορίες, εφ' όσον τους ζητηθούν από το ΥΠΠΟ.

8. Φορέας/Φορείς Υποβολής

Στο πεδίο αυτό παρατίθενται τα στοιχεία επικοινωνίας του/των φορέα/-έων υποβολής που αναφέρθηκε/-αν στο πεδίο «Κοινότητα Κληρονομιάς».

Φορέας/-είς υποβολής μπορεί να είναι τα φυσικά ή/και νομικά πρόσωπα (π.χ. πολιτιστικοί σύλλογοι, σωματεία, ερευνητικά/εκπαιδευτικά ιδρύματα, φορείς της κοινωνίας των πολιτών), οι κοινότητες, οι ομάδες, ή τα μεμονωμένα άτομα που συμμετέχουν στην άσκηση του Στοιχείου.

Στην περίπτωση κατά την οποία η κοινότητα κληρονομιάς συνίσταται από ένα μόνο πρόσωπο, Φορείς υποβολής μπορεί να είναι ή το ίδιο φυσικό πρόσωπο είτε ένα άλλο φυσικό πρόσωπο είτε κάποιο νομικό πρόσωπο (σύλλογος, σωματείο, ΑΜΚΕ, ΟΤΑ κ.λπ.), ή και όλοι παραπάνω που αναγνωρίζουν τη σημασία του Στοιχείου για την ταυτότητά τους και δραστηριοποιούνται για να διαφυλαχθεί και να μεταδοθεί αυτό στις νεότερες γενιές.

9. Αναλυτική περιγραφή του Στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

(όχι λιγότερες από 500, όχι περισσότερες από 1.000 λέξεις)

Στο πεδίο αυτό πρέπει να παρατεθεί σε ολοκληρωμένο, απλό, κατανοητό και ενιαίο κείμενο (και όχι ασύνδετες πληροφορίες π.χ. με τη μορφή λίστας) η αναλυτική περιγραφή του Στοιχείου.

Η περιγραφή πρέπει να παρουσιάζει το Στοιχείο, όπως αυτό πραγματοποιείται σήμερα, και όχι όπως ασκούσαν σε παλιότερες εποχές. Είναι σημαντικό ο λόγος να μη διαπνέεται από μια ρομαντική και εξιδανικευτική διάθεση, αποδίδοντας μια εικόνα που δεν ανταποκρίνεται στη σημερινή πραγματικότητα.

Ειδικότερα πρέπει να παρέχονται πληροφορίες για τα εξής:

α. Πότε ασκείται;

Η άσκηση του Στοιχείου συνδέεται με συγκεκριμένη εποχή του χρόνου, ημέρα της εβδομάδας, ώρα της ημέρας κλπ.; Συνδέεται και πώς η άσκηση του Στοιχείου με το θρησκευτικό εορτολόγιο, τις αλλαγές των εποχών κτλ.;

β. Πού ασκείται;

Πολλά από τα Στοιχεία άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς ασκούνται σε έναν συγκεκριμένο τόπο, π.χ. σε ένα χωριό (για παράδειγμα οι παραδοσιακές γνώσεις και οι πρακτικές που σχετίζονται με τη Μαστιχοκαλλιέργεια, οι οποίες εφαρμόζονται αποκλειστικά στα Μαστιχοχώρια της Χίου). Άλλα Στοιχεία άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς ασκούνται σε περισσότερους από έναν τόπους (π.χ. η Τέχνη της Ξυλοναυπηγικής ασκείται παντού στην Ελλάδα, όπου λειτουργούν καρνάγια). Για άλλα πάλι Στοιχεία άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς ο χωρικός προσδιορισμός είναι αδύνατος (π.χ. το Ρεμπέτικο ως Στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς δεν ασκείται σε έναν συγκεκριμένο τόπο, γεωγραφικά προσδιορισμένο, αλλά οπουδήποτε στον κόσμο άνθρωποι παίζουν αυτή τη μουσική και διασκεδάζουν με αυτή).

γ. Ποιοι και ποιες συμμετέχουν;

Ποιοι και ποιες συμμετέχουν και ποιος είναι ο ρόλος του καθενός/καθεμίας από αυτούς/-ές στην άσκηση του Στοιχείου; Υφίστανται περιορισμοί ως προς τη συμμετοχή, για παράδειγμα μπορούν όλοι και όλες να συμμετάσχουν στον χορό ενός πανηγυριού, και αν ναι, αυτό γίνεται με μια ορισμένη σειρά/τάξη; Σε ένα δρώμενο τους γυναικείους ρόλους τούς αναλαμβάνουν άνδρες; Σε πολλές περιπτώσεις έχει αλλάξει ο ρόλος των ανδρών και των γυναικών στην άσκηση του Στοιχείου. Για παράδειγμα, ενώ παλιότερα μια τέχνη/ένα επάγγελμα ασκούσαν αποκλειστικά από άντρες, σήμερα κάτι τέτοιο δεν ισχύει.

δ. Πώς ασκείται:

- α) Περιγράψτε τα γενικά χαρακτηριστικά και τη διαδοχή πράξεων και ενεργειών που είναι απαραίτητες για την ολοκληρωμένη άσκηση του Στοιχείου. Για παράδειγμα, η προετοιμασία για την τέλεση ενός εθίμου συνήθως ξεκινά πολύ πριν από την πραγματοποίησή του, η άσκηση μιας παραδοσιακής τέχνης προϋποθέτει την εξασφάλιση των πρώτων υλών που απαιτούνται, κτλ.
- β) Περιγράψτε τις γνώσεις και τις ικανότητες που πρέπει να έχει όποιος/-α συμμετέχει στην άσκηση του Στοιχείου. Για παράδειγμα, προκειμένου να συμμετάσχει κανείς σε ένα δρώμενο πρέπει να γνωρίζει τους χορούς και τα τραγούδια, για να ασκήσει μια τέχνη πρέπει να κατέχει ορισμένες δεξιότητες κτλ.

Πολλές φορές στους κόλπους των κοινοτήτων καταγράφονται διαφορετικές απόψεις για την πολιτιστική κληρονομιά (π.χ. για την τέλεση ενός εθίμου, για τα τραγούδια που είναι κατάλληλα για ένα πανηγύρι, κ.ά. συναφή). Κάτι τέτοιο είναι όχι απλά αποδεκτό, αλλά και εύλογο. Είναι σημαντικό στο Δελτίο να παρουσιάζονται όλες οι απόψεις με τρόπο που να αντανakλά τη σημασία τους για την κοινότητα.

Οι μετασχηματισμοί της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς είναι μέρος του ζωντανού χαρακτήρα της. Για παράδειγμα, πολλές εθιμικές πρακτικές έχουν χάσει τον παλιό τελετουργικό τους χαρακτήρα, αποκτώντας όμως άλλες σημαντικές λειτουργίες, π.χ. αποτελούν ευκαιρία για την ανανέωση των δεσμών μεταξύ των μελών μιας κοινότητας. Για αυτόν τον λόγο, η αναφορά σε «αυθεντικές», «γνήσιες», «ανόθευτες» εκδοχές ενός Στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, σε αντίθεση με άλλες «μη αυθεντικές», «λιγότερο γνήσιες» κλπ. δεν είναι συμβατή με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά και τις πολιτικές διαφύλαξής της. Ως εκ τούτου, αναφορές αυτού του είδους δεν γίνονται αποδεκτές.

Κατά την αναλυτική περιγραφή είναι χρήσιμο να παρατίθενται και οι όροι που χρησιμοποιεί η κοινότητα κληρονομιάς, για να περιγράψει το Στοιχείο και την άσκησή του. Η επεξήγηση των όρων και των λέξεων, αν κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο, μπορεί να παρατεθεί σε Γλωσσάρι που θα συνοδεύει το Δελτίο ως Παράρτημα.

10. Χώρος, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός που συνδέονται με την άσκηση του Στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (έως 60 λέξεις)

Στο πεδίο αυτό πρέπει να προσδιοριστεί ο ιδιαίτερος χώρος όπου ασκείται το Στοιχείο (π.χ. πλατεία του χωριού για ένα πανηγύρι κλπ.) και τα υλικά αντικείμενα που έχουν σχέση με την άσκηση (π.χ.

ο εξοπλισμός που είναι απαραίτητος για να κάνει ένας μάστορας τη δουλειά του). Σημειώνεται ότι το συγκεκριμένο πεδίο δεν αναφέρεται στον γενικό γεωγραφικό προσδιορισμό του Στοιχείου, ο οποίος παρατίθεται στο **πεδίο 5**. Για παράδειγμα, το παραδοσιακό πανηγύρι του Συρράκου πραγματοποιείται στο Συρράκο και η πληροφορία αυτή παρατίθεται στο πεδίο 5. Συγκεκριμένα όμως ο χώρος όπου γίνεται το πανηγύρι είναι η πλατεία του Συρράκου και αυτή πρέπει να αναφερθεί εδώ.

11. Προϊόντα ή εν γένει υλικά αντικείμενα που προκύπτουν ως αποτέλεσμα της άσκησης του Στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (έως 60 λέξεις)

Στο πεδίο αυτό προσδιορίζονται τα υλικά προϊόντα που τυχόν προκύπτουν από την άσκηση του Στοιχείου.

Συγκεκριμένα:

α) Κύρια προϊόντα της άσκησης του Στοιχείου. Για παράδειγμα, τα υφαντά που δημιουργεί όποιος/-α ασκεί την τέχνη της υφαντικής: σκεπάσματα, ενδύματα κλπ.

β) Δευτερεύοντα, ή παραπροϊόντα, π.χ. μια τυροκομική πρακτική αποσκοπεί στην παραγωγή ενός τυριού, όμως με τα υπολείμματα της διαδικασίας παράγεται και ζωοτροφή.

Αν η άσκηση ενός Στοιχείου δεν περιλαμβάνει την παραγωγή ενός υλικού προϊόντος, το πεδίο αυτό δεν πρέπει να συμπληρωθεί. Σημειώνεται ότι οι αποτυπώσεις ή καταγραφές διαφόρων εκφράσεων της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς δεν εμπίπτουν στο συγκεκριμένο πεδίο (π.χ. η βιντεοσκόπηση ενός πανηγυριού, ή η παραγωγή ηχογραφημάτων μουσικής κ.ά.).

12. Ιστορικά Στοιχεία για το Στοιχείο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (έως 700 λέξεις)

Στο πεδίο αυτό παρατίθενται Στοιχεία για την ιστορική εξέλιξη του Στοιχείου, με ιδιαίτερη έμφαση:

α) στους παλαιότερους μετασχηματισμούς που είναι καταγεγραμμένοι στη συλλογική μνήμη της κοινότητας κληρονομιάς και β) στους μετασχηματισμούς του Στοιχείου που είναι σε εξέλιξη στη σημερινή περίοδο.

Στο πεδίο αυτό μπορεί να παρατεθούν και πληροφορίες για την ιστορία της ίδιας της κοινότητας κληρονομιάς του Στοιχείου (π.χ. σύντομη αναδρομή στην ιστορία του χωριού που τελεί ένα δρώμενο ή στην ιστορία του συλλόγου που οργανώνει μια γιορτή).

Η αναγωγή ενός Στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στην αρχαιότητα (π.χ. η σύνδεση ενός λαϊκού δρωμένου με την αρχαία διονυσιακή λατρεία, ή η αναγωγή μιας τέχνης στην ομηρική εποχή κλπ.) δεν είναι απαραίτητη προκειμένου να τεκμηριωθεί η σημασία του για την κοινότητα ή/και για την ελληνική κοινωνία και, ως εκ τούτου, πρέπει να αποφεύγεται.

13. Ποια είναι η σημασία του Στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς για τα μέλη της κοινότητας κληρονομιάς; (όχι λιγότερες από 100, όχι περισσότερες από 300 λέξεις)

Σε αυτό το πεδίο η κοινότητα κληρονομιάς καλείται να περιγράψει τη σημασία του Στοιχείου για την ταυτότητα, την κοινωνική συνοχή και την ευημερία της ίδιας της κοινότητας κληρονομιάς, αλλά και της ευρύτερης τοπικής κοινωνίας (για παράδειγμα, η σημασία μιας παραδοσιακής τέχνης/επαγγέλματος για όσους/όσες το ασκούν αλλά και για την τοπική κοινωνία στην οποία ασκείται η τέχνη/επάγγελμα). Η συμβολή του Στοιχείου σε όλους ή σε κάποιους από τους τρεις πυλώνες της αειφορίας (περιβαλλοντικός, κοινωνικός και οικονομικός) είναι επιθυμητό να αποτυπώνεται εδώ.

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να αποδοθεί στη σημασία που έχει το Στοιχείο για τους νέους.

Σημειώνεται ότι ως μέλη μιας κοινότητας θεωρούνται και όσοι/-ες δεν διαβιούν στον ίδιο τόπο με την κοινότητα κληρονομιάς, αλλά μακριά από αυτή (οι μετανάστες και μετανάστριες, οι απόδημοι κ.ά.) και η άσκηση του Στοιχείου είναι ένας από τους συνεκτικούς τους δεσμούς με την κοινότητα της καταγωγής τους.

14. Συμμετείχε και πώς η κοινότητα στην προετοιμασία της εγγραφής του Στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας; (όχι λιγότερες από 300, όχι περισσότερες από 500 λέξεις)

Στο πεδίο αυτό πρέπει να παρατεθούν συνοπτικά μεν, συγκεκριμένα δε, στοιχεία για τον τρόπο με τον οποίο η επιλογή του Στοιχείου προς εγγραφή στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής

Κληρονομιάς της Ελλάδας αποτέλεσε αντικείμενο διαβούλευσης του συνόλου της κοινότητας κληρονομιάς του Στοιχείου. Πώς ενημερώθηκε η κοινότητα κληρονομιάς και πώς λήφθηκε η απόφαση υποβολής πρότασης εγγραφής του Στοιχείου στο Εθνικό Ευρετήριο; Έγιναν, για παράδειγμα, δημόσιες συζητήσεις; Ποιοι, ποιες και πώς συμμετείχαν στη σύνταξη του Δελτίου (π.χ. παρέχοντας πληροφορίες και τεκμηριωτικό υλικό); Καταγράφονται στο Δελτίο όλες οι απόψεις που εκφράζονται στο πλαίσιο της κοινότητας σε ό,τι αφορά τη διαχείριση του Στοιχείου;

15. Διαφύλαξη και ανάδειξη του Στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Με τον όρο *διαφύλαξη* νοούνται δράσεις που αποσκοπούν στη μετάδοση του Στοιχείου στις νεότερες γενιές. Η έννοια της διαφύλαξης δεν συμβιβάζεται με την επιβολή μιας «αυθεντικής/γνήσιας» εκδοχής του Στοιχείου. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση δράσεων διαφύλαξης γίνεται πάντα με γνώμονα το γεγονός ότι η παράδοση μετασχηματίζεται και αναανοηματοδοτείται συνεχώς, δεν «παγώνει» ποτέ ως προς τις μορφές και τους τρόπους άσκησής της. Μπορείτε να δείτε γι' αυτό περισσότερα στις **Συχνές Ερωτήσεις** (<https://ayla.culture.gr/sychnes-erotiseis/>), τις οποίες παρακαλούμε θερμά να συμβουλευέστε σε κάθε φάση της διαδικασίας εγγραφής Στοιχείου στο Εθνικό Ευρετήριο, αλλά και γενικότερα για θέματα που αφορούν τις πολιτικές και δράσεις για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά.

15.α. Πώς μεταδίδεται το Στοιχείο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στις νεότερες γενιές σήμερα; (όχι λιγότερες από 200, όχι περισσότερες από 300 λέξεις)

Στο πεδίο αυτό δίνεται η ευκαιρία στην κοινότητα κληρονομιάς να παραθέσει αναλυτικά τους τρόπους με τους οποίους οι νεότεροι:

- α) μυούνται στην άσκηση του Στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και στη σημασία της για την κοινότητα,
- β) αποκτούν τις γνώσεις και δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να συμμετάσχουν στην άσκηση του Στοιχείου. Για παράδειγμα, μια τέχνη μπορεί να διδάσκεται σε μια εκπαιδευτική δομή (τυπική εκπαίδευση), σε εργαστήρια που διοργανώνονται για τον σκοπό αυτό (μη τυπική εκπαίδευση), ή/και να μαθαίνεται εμπειρικά, δίπλα σε έναν έμπειρο μάστορα. Σε ό,τι αφορά τα εθιμικά δρώμενα, η μετάδοση γίνεται βιωματικά, συνήθως δηλαδή τα νεότερα μέλη μιας κοινότητας αρχικά παρακολουθούν την επιτέλεσή τους και σταδιακά αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο σε αυτά. Στο

πεδίο αυτό μπορεί να παρατεθούν και οι περιορισμοί που ενδεχομένως διέπουν τη μετάδοση των γνώσεων και των πρακτικών, για παράδειγμα τα μυστικά που συνδέονται με την άσκηση ενός παραδοσιακού επαγγέλματος.

15.β. Μέτρα διαφύλαξης ή και ανάδειξης του Στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς που έχουν ληφθεί στο παρελθόν ή που εφαρμόζονται σήμερα, σε τοπική, περιφερειακή ή ευρύτερη κλίμακα (όχι λιγότερες από 200, όχι περισσότερες από 300 λέξεις)

Στο πεδίο αυτό μπορεί να παρατεθούν παραδείγματα δράσεων για την ανάδειξη του Στοιχείου, για παράδειγμα ραδιοφωνικές, τηλεοπτικές ή/και διαδικτυακές εκπομπές, εκπαιδευτικά προγράμματα (για μαθητές και ενήλικες), καθώς και εκδόσεις, αφιερώματα στον τύπο, κλπ.

Επίσης, μπορεί να παρατεθούν οι δράσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί από την ίδια την κοινότητα κληρονομιάς, ή από νομικά πρόσωπα (π.χ. τον τοπικό Δήμο, την οικεία Περιφέρεια κ.ά.) για τη διαφύλαξη του Στοιχείου κατά το παρελθόν. Για παράδειγμα, μπορεί να υπήρξε προσπάθεια διαμόρφωσης ενός θεσμικού πλαισίου για τη διαχείριση του Στοιχείου, όπως η σύσταση ενός συλλόγου κλπ.). Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να αποδοθεί στον βαθμό συμμετοχής της κοινότητας κληρονομιάς στις δράσεις αυτές, καθώς και στο αν πέτυχαν τους στόχους τους ή όχι.

15.γ. Μέτρα διαφύλαξης/ανάδειξης που προτείνεται να εφαρμοστούν στο μέλλον, σε τοπική, περιφερειακή ή ευρύτερη κλίμακα (όχι λιγότερες από 300, όχι περισσότερες από 500 λέξεις)

Στο πεδίο αυτό δίνεται η ευκαιρία στην κοινότητα κληρονομιάς να αποτυπώσει, με βάση μια ρεαλιστική εκτίμηση, ή ανάλυση, τόσο τα χαρακτηριστικά του Στοιχείου της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς που συνιστούν τον δυναμισμό του, όσο και αυτά που το καθιστούν ευάλωτο σε συνθήκες που διαμορφώνονται στο περιβάλλον του, ώστε να περιγράψει μέτρα που τυχόν χρειάζονται για να διασφαλιστεί η μετάδοσή του στις επόμενες γενιές.

Με βάση αυτή την εκτίμηση, ή ανάλυση, η κοινότητα κληρονομιάς μπορεί να διαγνώσει έπειτα τις τυχόν ευκαιρίες, ή τις ενδεχόμενες απειλές για τη διασφάλιση της μετάδοσής του.

Μετά από μια τέτοια ρεαλιστική αποτύπωση και διάγνωση, η κοινότητα κληρονομιάς θα είναι σε θέση να διατυπώσει μέτρα διαφύλαξης για το Στοιχείο της κληρονομιάς της.

Επομένως, η κοινότητα κληρονομιάς καλείται να εργαστεί σε δύο στάδια.

Στο **πρώτο** στάδιο μπορεί:

1.α) Να εντοπίσει τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται στο περιβάλλον της κοινότητας για την ανάδειξη και την καλύτερη μετάδοση του Στοιχείου, λαμβάνοντας υπόψη τον δυναμισμό του.

2.β) Να εντοπίσει τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η κοινότητα σε ό,τι αφορά τη συνέχιση μετάδοσης του Στοιχείου.

3.γ) Να εντοπίσει τους πιθανούς κινδύνους που απειλούν τη συνέχιση μετάδοσης του Στοιχείου. Οι κίνδυνοι συνήθως προέρχονται από αλλαγές στο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον της κοινότητας που ασκεί το Στοιχείο, αλλά μπορεί και να σχετίζονται με την ίδια την εγγραφή. Για παράδειγμα, είναι καλό να εκτιμηθεί το ενδεχόμενο να προκύψουν ανεπιθύμητα αποτελέσματα από την εγγραφή του Στοιχείου στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας και την ανάδειξή του σε ένα ευρύτερο, εγχώριο και διεθνές, κοινό.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι ενδεχομένως υπάρχουν κίνδυνοι που απειλούν τη διαγενεακή μετάδοση ενός Στοιχείου και προέρχονται από την πληθυσμιακή αποδυνάμωση των κοινοτήτων της υπαίθρου, ιδίως δε των ορεινών. Αυτοί αποτελούν μέρος πολύ ευρύτερων κοινωνικών και οικονομικών μετασχηματισμών και, προφανώς, δεν μπορεί να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο των μέτρων διαφύλαξης ενός Στοιχείου της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Εάν η κοινότητα κληρονομιάς θεωρεί ότι πρέπει να αποτυπωθούν, η αναφορά σε αυτούς είναι καλό να γίνεται με ρεαλιστικό τρόπο.

Το ίδιο μπορεί να ισχύει και για τους κινδύνους που ενδεχομένως αντιμετωπίζει ένα Στοιχείο λόγω της κλιματικής αλλαγής: η κοινότητα κληρονομιάς είναι καλό να εντοπίσει και να αποτυπώσει ρεαλιστικά τις όψεις του Στοιχείου που ενδεχομένως απειλούνται από αυτή.

Στο **δεύτερο** στάδιο μπορεί:

2. α) Να παραθέσει τις δράσεις που έχει αποφασίσει να πραγματοποιήσει για τη διαφύλαξη του Στοιχείου και τη μετάδοσή του στις επόμενες γενιές. Έχει σημασία να αναζητηθεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ της ενίσχυσης των παραδοσιακών τρόπων μετάδοσης και της συμπλήρωσής

τους με νέους τρόπους, ώστε αφ' ενός να ενισχύεται η αλυσίδα της μετάδοσης, αφ' ετέρου να μην εισάγονται τόσοι νεοτερισμοί που να αποξενώνουν τα παλιότερα (και συχνά γεροντότερα) μέλη της κοινότητας.

2. β) Να διατυπώσει προτάσεις συνεργασίας για τη διαφύλαξη του Στοιχείου με τη διοίκηση, επιστημονικά και ερευνητικά ιδρύματα, αλλά και φορείς της κοινωνίας των πολιτών κ.ά. Για παράδειγμα, σε ορισμένες περιπτώσεις χρειάζονται ενέργειες όχι μόνο για τη διαφύλαξη του ίδιου του Στοιχείου, αλλά και για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος που σχετίζεται με αυτό. Πολλές φορές είναι σημαντική στις πολιτικές διαφύλαξης η ανάπτυξη ολοκληρωμένων διατομεακών προσεγγίσεων για τη διαφύλαξη ενός Στοιχείου, συνδυάζοντας, για παράδειγμα, οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές πτυχές.

2.γ) Να αναφερθεί στις δυνατότητες διαφύλαξης του Στοιχείου που μπορεί να προκύπτουν, μεταξύ άλλων, από την εγγραφή του στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας.

Κάθε Στοιχείο απαιτεί τα δικά του μέτρα διαφύλαξης, τα οποία πρέπει να προκύπτουν από τη διαβούλευση της κοινότητας κληρονομιάς και να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες της.

Οι δράσεις διαφύλαξης πρέπει να αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες και όχι αόριστες απειλές. Για παράδειγμα, κίνδυνο για ένα Στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς δεν μπορεί να συνιστά η γενικόλογη αναφορά στην παγκοσμιοποίηση (όπως και αν νοηματοδοτείται αυτή), μπορεί όμως να είναι η ανεξέλεγκτη έκθεσή του στις επισκέψεις τουριστών. Επίσης, πρέπει πάντοτε να λαμβάνονται υπόψη και να αξιοποιούνται τα Στοιχεία που δίνουν τον ιδιαίτερο δυναμισμό του κάθε Στοιχείου της κληρονομιάς.

16. Βασική Βιβλιογραφία

Τονίζεται ιδιαίτερα ότι το Δελτίο Στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς αποτυπώνει τον λόγο της κοινότητας των φορέων. Γι' αυτό όσα παρατίθενται στο Δελτίο πρέπει να είναι προϊόν δημόσιας διαβούλευσης και να αντανακλούν τη θέληση της κοινότητας. Αντιγραφή δημοσιευμάτων (ακόμη και εάν παρατίθεται η πηγή, ή ακόμα και αν συγγραφείς των δημοσιευμάτων είναι οι συντάκτες του Δελτίου) δεν γίνεται αποδεκτή, διότι δεν συμβάλλει στην ανάδειξη της σημασίας που έχει το Στοιχείο για την κοινότητα κληρονομιάς του, ούτε μπορεί να αποδώσει τη βούλησή τους για τη

διασφάλιση της μετάδοσης του Στοιχείου της κληρονομιάς τους. Εξυπακούεται ότι οι κοινότητες κληρονομιάς και ιδιαίτερα όσοι/-ες αναλαμβάνουν τη σύνταξη του Δελτίου οφείλουν να συμμορφώνονται με την ακαδημαϊκή δεοντολογία, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τα πνευματικά δικαιώματα και την αποφυγή της λογοκλοπής (βλ.: https://www.lib.auth.gr/sites/default/files/docs_files/plagiarism_0.pdf)

Στο πεδίο αυτό παρατίθενται οι πηγές (βιβλία, ιστότοποι κτλ.) που πιθανόν αξιοποιήθηκαν για τη σύνταξη του Δελτίου.

Ο τρόπος παράθεσης των βιβλιογραφικών πηγών πρέπει να ακολουθεί το εξής πρότυπο:

1. **Παράθεση παραπομπής μέσα στο κείμενο:** π.χ. Αντίθετα, τα έβλεπαν ως συλλογές εθνογραφικών «Στοιχείων» και ίσως για τον λόγο αυτό δεν δημοσιεύτηκαν ως τέτοια (Barber, 2007:16-17).

2. Πίνακας βιβλιογραφίας

- **Για βιβλία:** π.χ. Παναγιωτόπουλος, Σ. (2000), Το χωριό μου, Αθήνα: εκδ. Αστήρ
- **Για συμβολές σε συλλογικούς τόμους:** Δημητριάδης, Κ. (1998), «Ο χορός και το πανηγύρι», στο Κ. Διαμαντάκος και Γ. Νικολέας (επιμ.), Χορευτικά Δρώμενα και Γιορτές, Καλαμάτα: εκδ. Μοριάς, σσ. 200-214.
- **Για άρθρα σε περιοδικά:** Τωμαδάκης, Νικόλαος (1979) «Ο αποικισμός Καρπαθίων εις Μικρασίαν και το Αϊδίνι», Καρπαθιακά Μελέται, τόμ. Α', σελ. 24-32.

17. Συμπληρωματικά Τεκμήρια

Στο πεδίο αυτό μπορούν να παρατεθούν διάφορα τεκμήρια που βοηθούν τον αναγνώστη να αποκτήσει μια σφαιρική εικόνα για το Στοιχείο, όπως:

α) **Ηλεκτρονικοί σύνδεσμοι** προκειμένου ο αναγνώστης του Δελτίου να ανακατευθυνθεί σε δημοσιεύματα, βίντεο και λοιπό υλικό που είναι ελεύθερα διαθέσιμο στο διαδίκτυο, είτε ανήκουν στην κοινότητα είτε όχι (π.χ. βίντεο, αρχεία ήχου, έγγραφα, σκαριφήματα, σχέδια, χάρτες κ.ά.), καθώς και υπερσύνδεσμοι ιστοτόπων (web-sites) ή ιστολογίων (blogs) με σημαντικές πληροφορίες για το Στοιχείο.

β) **Φωτογραφίες.** Μαζί με την υποβολή του Δελτίου πρέπει να υποβληθούν και μέχρι 10 φωτογραφίες (ανάλυσης 1080 x 1080 pixels και πάνω). Ευκαίριο είναι να περιλαμβάνονται τόσο σύγχρονες αποτυπώσεις του Στοιχείου όσο και φωτογραφίες παλαιότερων εποχών, αν βέβαια είναι διαθέσιμες. Διευκρινίζεται ότι επί των φωτογραφιών δεν πρέπει να αναγράφεται καμία πληροφορία. Οι λεζάντες που αντιστοιχούν στις φωτογραφίες πρέπει να παρατίθενται σε ξεχωριστό πεδίο της φόρμας.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Για το οπτικό και ηχητικό υλικό (φωτογραφίες, βίντεο, ηχογραφήσεις κλπ.) που θα συνυποβληθεί **είναι υποχρεωτική η συμπλήρωση και αποστολή υπογεγραμμένης υπεύθυνης δήλωσης παραχώρησης.** Θα δίνονται αναλυτικές οδηγίες εντός της ηλεκτρονικής φόρμας για τη συμπλήρωση της δήλωσης.

γ) **Επιπρόσθετο υλικό.** Αν κριθεί αναγκαίο, η κοινότητα έχει τη δυνατότητα να παραθέσει επιπρόσθετο υλικό, το οποίο όμως πρέπει να συμπληρώνει όσα αναφέρονται στο Δελτίο και να μην αναπαράγει αναλυτικότερα όσα ήδη παρατίθενται στο Δελτίο. Στο επιπρόσθετο υλικό μπορεί να περιλαμβάνονται, χωρίς κάτι τέτοιο να είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εγγραφή του Στοιχείου, επιστολές υποστήριξης της υποψηφιότητας, αρχειακά τεκμήρια, γλωσσάρι των όρων/ιδιωματικών λέξεων που πιθανά παρατίθενται στο Δελτίο κτλ. Το παράρτημα ή τα παραρτήματα υποβάλλονται σε ξεχωριστά αρχεία.

17. Συντάκτες -Συντάκτριες

Εδώ παρατίθενται τα στοιχεία επικοινωνίας του/των ατόμου/-ων που είναι υπεύθυνο/-α για τη σύνταξη του Δελτίου Στοιχείου, είτε είναι μέλος/-η της κοινότητας κληρονομιάς του Στοιχείου είτε όχι, αλλά έχει/-ουν εξουσιοδοτηθεί από αυτήν για τον συγκεκριμένο σκοπό.

Επισημαίνεται ότι η Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας θα επικοινωνεί με τους φορείς υποβολής και τους/τις συντάκτες/-τριες που αναγράφονται στο Δελτίο.

Προσοχή: Για τη συμμετοχή στη διαδικασία απαιτείται η προηγούμενη ενημέρωση και η ρητή συναίνεση της κοινότητας κληρονομιάς του Στοιχείου που προτείνεται προς εγγραφή στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Απαραίτητη για την υποβολή του Δελτίου Στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς είναι η συμπλήρωση Υπεύθυνης δήλωσης (μέσω της ιστοσελίδας <https://www.gov.gr>) στην οποία, ανάλογα με την περίπτωση, οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να δηλώσουν τα εξής:

- **Περίπτωση 1:** Αν ο/η συντάκτης/-τρια, συντάκτες/-τριες είναι μέλος/-η της κοινότητας κληρονομιάς του Στοιχείου και έχει/-ουν λάβει εντολή από το σύνολο της κοινότητας να υποβάλει/-λουν το Δελτίο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τότε συμπληρώνεται (από τον-την καθένα-καθεμιά ξεχωριστά) το παρακάτω κείμενο:

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι είμαι μέλος της κοινότητας κληρονομιάς του Στοιχείου με το όνομα και υποβάλλω το παρόν Δελτίο Στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς κατόπιν απόφασης της κοινότητας κληρονομιάς.»

- **Περίπτωση 2:** Αν ο/η συντάκτης/-τρια, συντάκτες/-τριες **δεν** είναι μέλος/-η της κοινότητας κληρονομιάς του Στοιχείου και έχει/-ουν λάβει εντολή από το σύνολο της κοινότητας να υποβάλει/-ουν το Δελτίο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τότε συμπληρώνεται (από τον-την καθένα-καθεμιά ξεχωριστά) το παρακάτω κείμενο:

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι δεν είμαι μέλος της κοινότητας κληρονομιάς του Στοιχείου με το όνομα και υποβάλλω το παρόν Δελτίο Στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς κατόπιν απόφασης της κοινότητας κληρονομιάς.»